

تأثیر مولانا بر اقبال لاهوری (هندی)

محمد یوسف دهانی

کارشناس ارشد زبان فارسی

چکیده

سرزمین پهناور و اصیل خراسان قدیم از دیر باز مهد فرهنگ و رشد و بالندگی زبان و ادب فارسی بوده است. از جمله شاعران مشهور خراسانی که تأثیر عمیقی بر فرهنگ هند داشته اند مولانا جلال الدین است. برای نخستین بار، زبان فارسی بعد از ورود اسلام به ایران به واسطه ی سلاطین سامانی و غزنوی در ایران و نیز سرزمین های مجاور و هند راه یافت. بعد از غزنویان، سلاطین گورکانی زبان فارسی را در هندوستان زنده نگه داشتند و قریب به ده قرن زبان فارسی، کشور هند را چنان تحت تأثیر قرار داد که بسیاری از شاعران و نویسندگان فارسی زبان و نیز غیر فارسی زبان به زبان فارسی شعر سرودند. از جمله شاعران هندی که دلبستگی و اشتیاق خاصی به زبان فارسی داشته اند علامه اقبال لاهوری می باشد که با آنکه زبان مادریش زبان اردو بود ولی به زبان فارسی اشعار زیبا و روان و دارای معانی والا و بلند دارد؛ اقبال با اشتیاقی که به ایران و بویژه به مولانا شاعر خراسانی دارد آن چنان مجذوب و شیفته ی این شاعر ایرانی است که او را به عنوان شیخ و مرشد و حکیم الهی می نامد و اغلب اشعار او تحت تأثیر افکار و اندیشه های مولانا است. «ظاهراً این علاقه و اعتقاد که نشان در مثنویات و سایر آثارش هویداست غیر از مطالعه ی اقبال در مثنوی و دیوان کبیر تا حدی متأثر از تقریر شبلی نعمانی است.» (زرین کوب، ۱۳۶۸: ۸۹۹) در این نوشته تلاش شده است جلوه هایی از شباهت های فکری و اعتقادی دو شاعر تبیین شود.

واژگان کلیدی: خراسان، مولانا، اقبال، هندوستان، شعر